

22 червня 2012 року в Києві було відкрито у парку «Перемога» унікальний пам'ятник Матері-вдові

«Так схожі долі наших матерів...»

Мамо, вечір догоря,
Вигляда тебе роса
Тільки ж ти, немов зоря,
Далинієш в небеса,
Далинієш, як за віями сльоза.
Борис ОЛІЙНИК

Дмитро ЯНКО,
заслужений діяч мистецтв України

Понад чверть віку на ниві відродження й розвитку національної культури діє знама благодійна організація – Український фонд культури. Його співробітники й численні прихильники працюють за певними довгостроковими програмами. Одна з найважливіших має назву «Пам'ять». Серед її головних завдань – відродження забутих сторінок історико-культурної спадщини нашого народу, увічнення видатних подій та імен, відзначення важливих дат, проведення літературно-мистецьких заходів.

За цією програмою Український фонд культури здійснив чимало значущих справ, але дві акції мали особливе значення. Вони стосуються надзвичайно трагічних сторінок в історії українського народу, а тому були підтримані тисячами наших громадян морально й матеріально та стали, без перебільшення, всенародними.

Незабутнє враження на мене справило спорудження першого в Україні пам'ятника жертвам штучного, спрямованого в Україні режимом проти українського народу, страшного голодомору 1932–1933 років. 1990 року на родючій полтавській землі насипано земляний Курган скорботи поблизу Мгарського Спасо-Преображенського монастиря. На узвишші встановлено великий дзвін, увінчаний хрестом і доповнений малими дзвонами, що символізують масштабність цієї великої трагедії.

1993 року на відкриття пам'ятника зібралися тисячі людей з усієї України й зарубіжжя. Відтоді меморіал став священним місцем, де щорічно проводяться Дні пам'яті та відбувається панахида за мільйонами померлих від голоду.

У народі визріла ще одна потреба – увічнити образ Матері-вдови, бо саме жінки на своїх плечах винесли всі труднощі війни та повоєнної відбудови зруйнованого окупантами народного господарства. А ще в той важкий час виконали священний обов'язок – виростили й виховали ціле покоління дітей-напівсиріт, вивели їх на життєвий шлях.

Пропозицію спорудити пам'ятник Матері-вдові та готовність внести зі своєї пенсії кошти на цю мету висловила в листопаді 2008 року через одну з українських газет Галина Василівна Заболотня, жителька села на Дніпропетровщині. Її та ще трьох дітей виростила мати-вдова (батько загинув у бою біля рідного села в 1943-му). В опублікованому листі жінка звернулася до улюбленого поета Бориса Олійника, автора хвилюючих пісенно-поетичних творів про матір, з проханням: «Прошу вас, Борисе Іллічу, аби ви кинули клич побудувати всенародний пам'ятник Матері-вдові...».

Відомий поет, вихованій матір'ю-вдовою (батько загинув 1943 року під Харковом), гаряче підтримав цю пропозицію, зауваживши, що «вустами Галини Василівни говорить сама Україна». До редакцій газет і на адресу Українського фонду культури надійшла велика кількість листів. У них розповідалося про неймовірно важке жит-

тя матерів-вдів та їхні турботи про малих дітей, котрих вони ростили, берегли й виховували, долаючи чималі труднощі. Виразно відчувалося в багатьох листах і розповідях, що горе війни зближує людей, єднає їх. Воістину чужої біди не буває! Відгукнулися й солдатські вдови, яких нині вже мало, а по війні було дуже багато (нагадаю, що в боротьбі з ворогом загинуло шість мільйонів українських звиятців). Історичний знімок, зроблений 1983 року, засвідчив: лише в одному селі Мельники Чорнобаївського району Черкаської області було 269 вдів. Цей фотодокумент увійшов до кінофільму «Солдатські вдови» (сценарист Степан Колесник, режисер Володимир Артеменко), що мав великий успіх в нашій країні та за кордоном.

У листі до Бориса Олійника ініціаторка встановлення пам'ятника написала: «Так схожі долі наших матерів, нас, дітей війни, що ви мені, Борисе Іллічу, як брат...». Згадалася й мені доля нашої сім'ї та важкі турботи моєї

в бою за Социалистическую Родину, верный воинской присяге, проявив героизм и мужество, был гражданин и Урядовий
свій гран

матері, котра залишилася з трьома дітьми, бо батько в липні 1941-го пішов на фронт, а 1942-го загинув в боях за Кавказ.

Кому хоч раз у житті доводилося прилучатися до спорудження пам'ятників, той знає, яка це відповідальна, складна й многотрудна справа, надто ж без виділених державою цільових коштів, а за народною ініціативою, на пожертви небайдужих людей.

Для організації проектних робіт і нагромадження коштів створили координаційну раду, до складу якої увійшли ветерани й учасники війни, діти, виховані матерями-вдовами, державні та громадські діячі, письменники, журналісти, художники, скульптори, архітектори, мистецтвознавці, зокрема Іван Сподаренко, Петро Тронько, Борис Олійник, Анатолій Горлов, Юрій Богуцький, Володимир Бабанюк, Володимир Біленко, Василь Гурін, Людмила Жоголь, Анатолій Ігнатенко, Андрій Мельничук, Вадим Михальчук, Таїсія Мар'яненко, Василь Перевальський, Павло Філь, Володимир Чепелик, Юрій Чубар, Ганна Чубач, Михайло Шевченко, Микола Шелест та ін.

Координаційна рада, проаналізувавши пропозиції дописувачів, вислухавши думки фахівців монументального мистецтва, дійшла висновку: переважна більшість людей хотіли б бачити увічнення Матері-вдови у реалістично втіленому образі молодої жінки з двома чи трьома малими дітьми, які притулилися до рідної неньки. Майже однотайно висловлювалася думка про те, щоб пам'ятник встановили в столиці нашої держави. Несподівано саме це виявилось каменем спотикання, значною мірою через нерозуміння деякими чиновниками від культури суті й громадського значення цього монументального твору. Проблему розв'язали завдяки Прем'єр-міністрові України Миколі Азарову та голові Київської міської державної адміністрації Олександрові Попову, а також його тодішньому заступнику Леоніду Новохатьку (нині – міністр культури України), голові Дніпровської в м. Києві державної адміністрації Олександрові Шевчуку.

Місце спорудження визначили на лівому березі Дніпра – у великому урядкованому парку «Перемога».

Участь у відкритому конкурсі зі створення пам'ятника взяли кілька груп скульпторів і архітекторів із Харкова, Києва, інших міст України. Розглянувши різноманітні пропозиції, координаційна рада схвалила проект, розроблений талановитими молодими столичними скульпторами Адріаном Балогом та Костянтином Добрянським. Пізніше до них долучився архітектор Костянтин Черній. Керував митцями народний художник України Володимир Чепелик. Автори запропонували монументальну трифігурну скульптурну композицію матері з двома дітьми: маля вона тримає на руках, а донечка стоїть, пригорнувшись до неньки. Передбачалося виконати скульптурну групу в світло-сірому граніті, із майже п'ятиметрового монолітного блока.

Добути таку гранітну брилу непросто, та ще й зимової пори, коли кар'єри скуті кригою й засипані снігом. А часу залишалося мало, бо пам'ятник планували відкрити до дня початку війни – 22 червня.

На щастя, завдання вдалося виконати швидко. Гранітний блок видобули в Танському гранітному родовищі на Черкащині й перевезли до столиці. Попереднє оброблення більш як 22-тонної брили здійснили майстри Київського творчо-виробничого комбінату «Художник», а продовжили й завершили складне виготовлення скульптури автори пам'ятника. Без перебільшення, праця митців була самовідданою: щоденно, без вихідних, навіть за негоди, вони робили свою велику справу. І впоралися з нею вчасно.

Клопітно було збирати добровільні внески. Український фонд культури відкрив окремий рахунок, одна з вітчизняних газет друкувала прізвища всіх дароносців. Першою зробила внесок журналістка Неля Даниленко. За ініціативою співака Михайла Брунського в Національному академічному драматичному театрі імені І. Франка в Києві (за сприяння Богдана Ступки та Михайла Захаревича) відбулася акція «Збудуймо всенародний пам'ятник Матері-вдови». Вступне слово виголосив голова координаційної ради Борис Олійник, а в благодійному концерті взяли участь Анатолій Паламаренко, Олександр Василенко, Віктор Шпортко, Оксана Калинчук, Ольга Чубарева, Наталя Мельничук, Ігор Якубовський, академічний хор Національної радіокомпанії України (диригент Юлія Ткач) та ін.

Кошти на пам'ятник ми збирали впродовж 2008–2012 років. Так, пенсіонер Денис Добра з Іршави Закарпатської області надсилав гроші аж 12 разів. Посильні внески зробив 2481 благодійник. Загалом це становило 359 496 гривень. Однак навіть такої значної суми не вистачало на спорудження пам'ятника. Завдяки тому, що скульптори А. Балог і К. Добрянський погодились виконати замовлення за половину його справжньої вартості, а встановлення пам'ятника й упорядкування території взяла на себе Дніпровська в м. Києві райдержадміністрація, все зробили вчасно й у повному обсязі. Обабіч головної скульптурної композиції встановили дві гранітні стели з написами. На одній викарбовано: «Споруджено у 2012 році народним коштом всеукраїнської громади за підтримки Українського фонду культури та Київської міської влади». На другій – поетичні рядки: «Віддай усе, що взяв, і осявтайсь. Ще більше ніж узяв, зумій віддати... Стоїть на видноколі мати – у неї вчись. Борис Олійник».

Урочисте відкриття пам'ятника відбулося 22 червня 2012 року. У виступі голова Київської міської державної адміністрації Олександр Попов відзначив: «В Україні і Києві ми маємо багато обелісків і пам'ятників. Але пам'ятник Матері-вдови – особливий, тому що він перший в Україні». Герой України Борис Олійник наголосив: «Десь в глибині єства мого покоління час од часу тосно озивалося якесь відчуття вини за недодану шану нашим матерям за їхній воїстину життєвий подвиг. Це особливий пам'ятник, бо вознесений всенародно всім нашим матерям, і кожній матері особисто».

Обу́вчяного своєю стією в с. Обу́ч
спробіть вичитати рибонч Вуїл